

Aanbevelingen Bond Beter Leefmilieu, Limburgse Milieukoepel, Natuurpunt en West-Vlaamse milieufederatie

Openbaar onderzoek ontwerp-PAS en plan-MER - mei 2022

1. Bied rechtszekerheid: maak het voorliggende PAS toekomstbestendig

Momenteel is beleid in opmaak dat de natuurbescherming in Europa en in Vlaanderen stevig kan versterken, zoals de [Europese Natuurherstelwet](#), de [Industriële Emissie Richtlijn](#) of richtlijnen van de Wereldgezondheidsorganisatie voor fijn stof. Het stikstofakkoord dient deze aankomende wetgeving nu al in rekening te brengen zodat (agrarische) ondernemers op lange termijn een rechtszeker kader hebben, en er geen verstrengingen gevraagd moet worden eenmaal deze wetgeving doorgevoerd dient te worden. Bovendien is het noodzakelijk dat er ook na 2030 bijkomende verbetering optreedt in het PAS-kader. De Habitatrichtlijn verwacht 0% overschrijding van KDW in 2045, maar momenteel is het onduidelijk en daardoor onzeker hoe en of we dit zullen verwezenlijken. De Europese en Vlaamse wetgeving is erg duidelijk: natuur moet in een goede toestand worden gebracht of behouden, negatieve impact moet worden vermeden en bij twijfel moet het voorzichtigheidsprincipe gehanteerd worden.

- Breng in kaart welke wetgeving nog gepland is (zowel m.b.t. gezondheid als milieu) die een impact kan hebben op deze PAS en verstreef het akkoord waar nodig om een rechtszeker kader te kunnen garanderen met een horizon tot 2050.
- Breng in kaart welke maatregelen van het voorliggende PAS een invloed kunnen hebben op andere problematieken, in het bijzonder m.b.t. waterkwaliteit ([KRW](#)), [mest](#) (Nitraatrichtlijn) en gezondheid ([One Health](#)), biodiversiteit (aankomende [biodiversiteitsstrategie](#)). Zet maximaal in op de integrale maatregelen, die zo een antwoord bieden op diverse problematieken.

2. Zet expliciet in op meer grondgebonden veeteelt

Veeteelt heeft een bijzonder grote impact op onze water-, lucht- en bodemkwaliteit. Minder dan 10% van onze waterlopen kent een goede waterkwaliteit (o.a. door mest), hoewel Europa met een bindend kader ([KRW](#)) 100% eist tegen 2027. De import van veevoer blijft overzeese [ontbossing en biodiversiteitsverlies](#) in stand houden, en onze methaanuitstoot (afkomstig van herkauwers) [stijgt nog steeds](#), hoewel we ons engageerden tot -30% tegen 2030 via de [Methane Pledge](#). Ook de impact op lucht-, geur- en geluidshinder op het platteland is aanzienlijk. Vlaanderen telt 5,8 miljoen varkens, 1,3 miljoen rundvee en 45 miljoen kippen (in [2020](#)). Dit zorgt voor volgende [zelfvoorzieningsgraad \(in 2020\)](#): kippen- (210%), varkens- (228%) en rund- en kalfsvlees (144%). We hebben in Vlaanderen onvoldoende ruimte om zo'n hoeveelheid te produceren en een stimulans richting meer grondgebonden veeteelt, aangepast aan de draagkracht van de bodem, kan een antwoord bieden op verschillende van deze problematieken, en er voor zorgen dat we toewerken naar een diverse landbouwsector met meer landbouwers.

- Voer de daling van -30% in aantal varkens door, maar biedt ook de mogelijkheid tot stopzetting met vergoeding voor landbouwbedrijven (niet beperkt tot varkenshouders) die een impactscore hebben die lager is dan 0,5%, maar wel een significante impact hebben op het milieu.

- Zet, zoals terecht gepland in het voorliggend akkoord, een stop op het verwerven van nieuwe [nutriëntenenemissierechten](#) (NERs) mits mestverwerking, room slapende NERs af en werk toe aan een vaste afroming van minimum 25%. Bouw een mechanisme in zodat vrijgekomen NERs eerst gaan naar nieuwkomers en landbouwbedrijven met de meeste maatschappelijke waarde.
- Werk aan draagvlak voor dit PAS in de maatschappij door de gezondheid van mensen serieus te nemen: maak een analyse van de reductie van de gezondheidseffecten in dit PAS-ontwerp, in het bijzonder m.b.t. [fijn stof](#) in gebieden met een bovengemiddelde dichtheid van veeteeltbedrijven en neem extra maatregelen waar de luchtkwaliteit (ev. door cumulatieve effecten) onvoldoende is.

3. Herevalueer de potentiële emissiereductie in de PAS-lijst en pas het instrumentarium aan

De [PAS-lijst](#) is een lijst van technieken en maatregelen die landbouwers kunnen aanwenden om hun ammoniakemissie te reduceren. [Wetenschappelijke onderzoeken](#) en [praktijkcontroles](#) tonen dat verschillende technische maatregelen om stikstof te reduceren onvoldoende werken. Door technische maatregelen centraal te zetten, worden landbouwers bovendien gedwongen tot grote investeringen waarvan de leningen leiden tot schaalvergroting. Technische maatregelen dienen hier dan ook zeer weloverwogen, rekening houdend met de reële impact en potentiële secundaire effecten, ingevoerd te worden. Door de reële emissiereductie te overschatten, worden momenteel in Nederland veel vergunningen ongeldig verklaard, zowel voor landbouw, industrie, bouwprojecten etc. Het PAS-ontwerp rekent sterk op het [luchtbeleidsplan](#) en de mestactieplannen (MAPs) om doelstellingen te realiseren. In de realiteit zien we dat het [voortgangsrapport](#) uit 2021 de effectiviteit van bepaalde emissiereducerende maatregelen in vraag stelt en dat de laatste evaluatie van het MAP toont dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in landbouwgebied [ongunstig evolueert](#). Bovendien hanteert Vlaanderen lagere uitstootnormen dan haar buurlanden, is het berekeningsmodel onvoldoende transparant en hebben we twijfels bij de wetenschappelijk onderbouwing.

- Neem de reële impact van de ammoniak emissiearme staltechnieken (AEA-technieken) op het terrein in rekening, en bouw een marge in voor AEA-technieken die niet in werking zijn of slecht geïnstalleerd zijn.
- Neem de impact op [andere resources zoals energie en water](#) van AEA-technieken mee in de evaluatie van de PAS-lijst en schenk hierbij aandacht aan de (lokale) beschikbaarheid van deze resources.
- Herevalueer de PAS-lijst zodat meer agro- ecologische technieken opgenomen kunnen worden door landbouwers. Stimuleer ook blijvend het onderzoek naar dergelijke technieken.
- Schroef verwachtingen m.b.t. de effecten van ander beleid bij tot een realistisch niveau, of verbind concrete maatregelen aan andere beleidsplannen om de inschatting te verantwoorden (in het bijzonder m.b.t. MAP).
- Schaf de vergunning van onbepaalde duur af. Het is onlogisch om via eeuwigdurende vergunningen eindige maatschappelijke goederen zoals gezonde lucht, bodem en water eerst te privatiseren om die daarna, als blijkt dat de milieuschade te groot is, terug te moeten kopen.

4. Zet breed in op natuurherstel

De [kritische depositiewaarde](#) (KDW) is de maximale hoeveelheid stikstofdepositie (kilogram stikstof per hectare per jaar) voor een bepaald ecosysteem waaronder er op lange termijn -voor zover werd

vastgesteld- geen betekenisvolle verandering in de biodiversiteit optreedt. In 2019 werd in [56% van de Natura 2000-gebieden](#) een overschrijding vastgesteld, 70% voor kust- en landduinen en voor heide- en veengebieden gaat het over zelfs 90%. Maar deze PAS spreekt nog niet over het verbod op achteruitgang voor VEN-gebieden, noch de bescherming van de habitats van fauna en flora buiten SBZ-H, zoals de Vogelrichtlijngebieden.

- Het sluiten van de stikstofemitterende activiteiten van piekbelasters op korte termijn is een efficiënte manier om de huidige zware druk op de natuur te verlichten.
- Voor de habitats waarvoor binnen de Speciale Beschermingszones (SBZ) onvoldoende potentieel is, is bijkomende aanduiding van gebieden nodig en voorzien. Deze voorziene gebieden dienen ook voldoende bescherming te ontvangen.
- De Vlaamse wetgeving stelt dat VEN-gebieden (Vlaams Ecologisch Netwerk) gevrijwaard moeten worden van alle negatieve invloeden als verslechtering niet kan worden uitgesloten. De afbakening voor VEN is niet afgerond, hoewel deze gebieden onderdeel zouden moeten vormen van het PAS.
- Voer, zoals gepland, de nulbemesting door in alle groene bestemmingen. De nulbemesting in natuurgebieden was al de norm, maar werd in 1997 via een “tijdelijke” uitzondering teniet gedaan.

5. Geef landbouwers een toekomst via agro-ecologie

[Agro-ecologie](#) is een vorm van landbouw waarbij samengewerkt wordt met de natuur en ecologische en socio-economische uitdagingen samen aangepakt worden. In deze landbouwworm staat de landbouwer centraal, en niet de agro-industrie. Om landbouwers te stimuleren om meer agro-ecologische principes toe te passen, is er nood aan maatwerk en (financiële) begeleiding, maar ook rechtszekerheid en steun voor erkenning van de agro-ecologische principes en technieken. Vele landbouwers tonen dagelijks dat deze manier van werken productief en economisch interessant kan zijn.

- Zet agro-ecologie als waardig alternatief naast de conventionele landbouw in onderwijs, beleid, communicatie, onderzoek en subsidiëring, in het bijzonder via de aangekondigde hervorming van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF).
- Maak werk van een systeem dat ecosysteemdiensten, zoals landschapsbeheer, financieel valoriseert zodat agro-ecologie aantrekkelijker wordt voor landbouwers.

6. Verscherp de doelstellingen voor industrie en mobiliteit

Voor nieuwe industriële installaties wordt er gewerkt met kosteneffectiviteitsdrempels die tot 15 à 20 euro per kg verwijderde NOx gaan. Dit maakt nieuwe installaties sterk performanter op het vlak van N-uitstoot. Voor bestaande installaties blijft deze drempel op 8,60 euro per kg verwijderde NOx wat leidt tot een economische bevoordeling van bestaande t.o.v. nieuwe installaties, hoewel net de bestaande installaties zorgen voor de hoge stikstofuitstoot.

Op dit moment blijft het huidige voorstel tot reductie in de mobiliteitssector beperkt tot het formuleren van een engagement: een daling van 2,2 kton NOx in 2030. Gezien de [historische evolutie](#) en het beschikbare reductiepotentieel is het nodig om op vlak van mobiliteit een sterkere emissiedaling te

voorzien.

- De kosteneffectiviteitsdrempel voor bestaande installaties dient opgetrokken te worden tot op het niveau van nieuwe installaties.
- Het luchtbeleidsplan 2030 (LBP) dient doorvertaald te worden naar concrete maatregelen in de omgevingsvergunningen voor de belangrijkste N-uitstoters om er voor te zorgen dat de doelstellingen van het LBP bereikt kunnen worden.
- De strengste normen van de vork voor Best Beschikbare Technieken-emissiegrenswaarden (BAT-AEL) moeten worden opgelegd, zodat Vlaanderen resoluut kiest voor daling in stikstof. De uitvoering van de actualisatie van BBT dient 4 jaar na publicatie van BBT-studies gecontroleerd te worden, zowel bij industriële installaties als bij intensieve veehouderijen.
- Het Departement Mobiliteit en Openbare werken liet de impact van een slimme kilometerheffing voor personenwagens berekenen. Uit [deze studie](#) bleek dat een invoering van de kilometerheffing een reductie van 10% NOx realiseert.
- Het reduceren van de maximale snelheid tot 100km/u op onze snelwegen zorgt voor een aanzienlijke vermindering van stikstofuitstoot. Het Agentschap Wegen en Verkeer [berekende](#) in 2019 dat deze maatregel opzichstaand een stikstofreductie van 10% oplevert.

